

aveiten

Arbetets Vänner Huvudföreningen rf

4 / 2016

**Välkommen till
den stora medlemsfesten
lördagen den 15 oktober 2016.**

Mera information på sida 3.

aveiten

är Arbetets Vänner, Huvudföreningen rf:s informationsblad för föreningens medlemmar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år.

69 årgången

Utgivare:

Arbetets Vänner,
Huvudföreningen rf.
Annegatan 26, 00100 Helsingfors
www.arbetetsvanner.fi
e-post: info@arbetetsvanner.fi

Ansvarig redaktör:

Yrsa Ranki
Rödbergsgatan 23 I 219,
00150 Helsingfors
mobiltel: 050 5275 082
e-post: yrsa.lindqvist@kolumbus.fi

Material till Aveiten kan skickas per e-post: aveiten@arbetetsvanner.fi

Ändringar gällande adress- eller personuppgifter tillställs föreningens kansli:

Annegatan 26, 00100 Helsingfors
e-post: info@arbetetsvanner.fi
tfn (09) 601 426

Ombrytning och lay-out:

DeskArtStudio
Rödbergsgatan 20,
00150 Helsingfors

Tryckeri:

Forsberg, Jakobstad
ISSN 0356-0384

Tidtabell:

nr 5 vecka 44 dead-line 16.10
nr 6 vecka 51 dead-line 27.11

Pärmbild:

Walentinakören förbereder sig i samband med Sång- och Musikfesten i Karleby.
Foto: Raili Takolander, www.riliart.fi

Föreningens funktionärer och förtroendemän

Ordförande Sebastian Gripenberg
Tölögatan 14 B 15
00100 Helsingfors
tfn. 040 186 8009

Viceordf. Monika Weckström
tfn. 040 518 5335

Verksamhetsledare
Niki Hamro
tfn. 045 209 8424
e-post: info@arbetetsvanner.fi

Disponent Dick Lundell
tfn. 050 539 0963

Understödsstiftelsen för Arbetets Vänner Huvudföreningen r.s.

Ordförande Rune Öhman
tfn. 050 305 4459

Viceordf. Dick Lundell

Sekreterare Kate Hougberg
tfn. 09-678 595

Arbetets Vänner Huvudföreningens Kulturfond:

Ordförande Rune Öhman
Viceordf. Sebastian Gripenberg
Sekreterare Yrsa Ranki

Stiftelsen för Arbetets Vänner Åldringshem r.s.

Ordförande Carl-Johan Sanmark

Ekonom och disponent Niclas Ståhlberg
tfn. tj. 010 837 0836

Direktris för hemmet Tuula Mervasto
Brobrinken 3, 02480 Kyrkslätt
tfn. 050-5163 182

Sekreterare Kate Hougberg

AV Huvudföreningens bibliotek:

öppet varje måndag och onsdag kl. 16.30-18.30,
Bibliotekarie Åsa Laukonlinna
tfn 040 867 2675

Arbetets Vänner Huvudföreningen rf,
bankförbindelse IBAN: FI7540551110000662
Föreningens medlemsavgift år 2016 är 20 €.

KALENDARIUM 2016

11.9 Månadsmöte med program
2.10 Promenadorienteringen
9.10 Månadsmöte med program
15.10 Storfesten
6.11 Månadsmöte
6.11 Svenska Dagen-fest
11.12 Månadsmöte och julfest

MÅNADSMÖTE

Höstens första månadsmöte söndagen den 11 september 2016 kl 18.00.

Efter förhandlingarna berättar **Eva Vikstedt** under rubriken *Från gädda till arkivrätta – en vandring bland nya och gamla skulpturer i huvudstaden.*

Oktober månadsmöte den 9.10 kl 18.00 bjuder på program med **Anders G. Lindqvist.**

SENIORDANSEN

fortsätter som tidigare tisdagar kl 16.30–18.00 6.9 –13.12.2016

STÄDTALKO 2016

Enligt önskan ordnas talko två dagar, med början kl. 10.00 fredagen 25.11 och lördagen 26.11

Vänligen meddela ordförande eller kontaktperson i din krets vilken dag du har möjlighet att ställa upp. Vi bjuder på kaffe med dopp. Vi ses i flitens tecken i andra våningen kl.10.00. Vi städar skåp och lådor mm. Du är också välkommen om du kommer senare.
Tack på förhand och välkomna.

Tuula
Tfn 050 516 3182

VÄLKOMMEN TILL DEN STORA MEDLEMSFESTEN!

Lördagen den 15.10.2016 firar vi föreningens 125-årsjubileum med en stor fest för föreningens alla medlemmar. Inbjudna är också medlemmarna från de närliggande AV-föreningarna. Festen börjar klockan 15 och håller på till 23.

Vi erbjuder föredrag, vernissage, dans, sång och musik i föreningens alla salar. Programmen löper delvis parallellt så att det finns överlappningar och man kan välja vilka delar man deltar i.

Det går också bra att komma senare än 15 och att gå före 23.

Föreningen bjuder på festen (med drycker) men om du önskar äta vid buffeten midagen betalar du det subventionerade självkostnadspriset 20€ för maten.

I buffeten av Ekström Catering serveras stort salladsbord och som huvudrätt ostfylld baconlindad kycklingfilé med tomatbasilika sås, broccoli och rosmarinpotatis.

Anmälning görs till

kansli@arbetetsvanner.fi eller

(SMS till 045-209 8424) **senast 3.10.**

Obs, anmäl även ifall du önskar äta och vilken servering, buffeten 1 eller 2 (inbetalning av självkostnadspriset 20€ till föreningens konto FI75 4055 1110 0006 62 senast 5.10).

PRELIMINÄRT PROGRAM:

Festsalen

- 15 Ordförande öppnar festen med mousserande vin
- 16 Buffet 1 (självkostnadspris 20€) Octomus uppträder
- 18 Buffet 2 (självkostnadspris 20€) Musikklubben uppträder
- 20 Live band, Trio Boston spelar

Kretsarnas sal

- 15 Bridgeklubbens timme
- 16 Dans med Seniordansklubben
- 17 Walentinakören underhåller
- 18 Fänrik Ståhls sägner med Sandelssällskapet
- 19 Square- och round dans
- 20 Dansa med Folkdanslaget
- 21 Dans till Musikklubbens toner

Klubblokalen

- 15 Konstklubbens vernissage
- 16 Författaren **Annika Luther** talar om sin senaste bok *Fördärvarn*, en roman om en släkt och ett handelshus beläget på Eriksgatan.
- 17 Vinprovning med AV i Tölö
- 18 Ungdomskretsens spelhåla
- 19 Mingelcafé och vin
- 20 Smakprov från AV-teaterns kommande pjäs
- 21 Mingelcafé och vin

Källarsalen

- 15:30 Hedersmedlem **Rune Öhman** berättar om AV
- 17 Kaffe och cognac med föreningens ordförande
- 19 Kaffe och cognac med föreningens viceordförande

Vi förbehåller oss rätten att ändra programmet!

INTERNATIONELL SENIORDANS

vad är det? Friskvård i ordets egentliga mening, en utmärkt motionsform där du utan att märka det stimulerar balansen och minnet till omväxlande musik. Seniordansen dansas lika överallt i världen, namnet används internationellt. Det dansas bl.a. till Vem kan segla förutan vind i Brasilien. Danserna har egen koreografi som dansledare lär ut. Vi dansar i ring, parvis eller på led, bl.a. foxtrot, vals, tango, cha-cha samt byter ofta par.

Seniordansledarna i Helsingforsregionen ordnar, i samarbete med Finlands Seniordansförbund r.f., Arbetets Vänner Huvudföreningen rf och Svenska pensionärsförbundet, tre tisdagar 20.9, 27.9 och 4.10 klockan 14-16 PROVA PÅ tillfälle på Annegatan 26, andra våningen.

Kom med, ta ett par bekväma skor på fötterna. Kom ensam eller kom flera. Seniordansen passar alla åldrar, både damer och herrar. Dansen ger glädje och gör Dig glad. Tror du att du är den enda som inte kan, så kommer du att lära dig i en handvändning, alla är vi barn i början Kanske det här är något just för DIG. Därtill är det helt gratis.

Har du frågor kan du kontakta
Inge Blomander tel. 040 704 9305 eller
Gunilla Cavonius tel. 050 555 0750

Ytterligare uppgifter om seniordans hittar du på www.seniordans.fi. bl.a. grupper på din hemort.

SQUARE DANS

i centrum av Helsingfors

Arbetets Vänner Huvudföreningen rf., Annegatan 26, 00100 Helsingfors, startar en nybörjarkurs i square dans torsdagen den 15.9 kl 18.15.

Du behöver ingen partner – bekväma skor är bra att ha.

Vi dansar också square dans på högre nivå samma kväll.

Vi dansar varje torsdag, kom med 15.9 eller senare.....

Squaredans är en internationell dans där 8 personer dansar i en square (fyrkant).

"Callern" ger under musikens gång "calls" (kommandon) på engelska, så att dansarna vet vilka turer som skall tas.

Squaredansen är internationell och enhetlig. Du kan åka till många länder och dansa squaredans. Musiken varierar: pop, rock, country, schlager, jazz, blues osv.

Square dans är trevlig motion för fötter och hjärna.

Kontakta gärna

Jan Ekberg, tel 040-5533664,
e-mail dordi.ekberg@gmail.com eller
Kaj Wikholm, tel 0400-213263

NY TIDTABELL FÖR ANSÖKNING AV KULTURFONDENS STIPENDIER?

Kulturfondens delegation sammankom till möte i augusti för att behandla Understödsstiftelsens förslag för revidering av Kulturfondens stadgar. Förslaget omfattade främst en ändring av tidtabellen för stipendieprocessen.

Kulturfondens stipendier har tidigare ansökts under en månads tid från medlet av november. Detta har inneburit att beredningen och evalueringen av stipendieansökningarna har skett vid årsskiftet och i början av året. Stipendierna har utbetalats i samband med föreningens årsfest i mars.

Delegationen beslöt godkänna förslaget om att tidigare lägga hela stipendieprocessen. Detta innebär att stipendier för år 2017 kungörs för ansökning via annons i HBL den 18.9.

Annonserna införs i HBL två gånger med tanke på att tidpunkten för ansökning av stipendierna har ändrats. Ansökningstiden fortgår till den 15.10, varefter stipendiesekreteraren bereder ansökningarna för evaluering.

Ansökningarnas evaluering pågår till den 15.11, varefter Understödsstiftelsens styrelse tar slutgiltigt beslut om stipendiernas utdelning, stipendierna meddelas om beslut och stipendierna utbetalas senast den 31.12.2016.

En fråga som diskuterades var huruvida stipendiater som inte hunnit redogöra för ett projekt som tilldelats stipendium för år 2016 kan söka nytt stipendium för år 2017. Konstaterades att i fall ett projekt är på hälft bör stipendiaten som söker nytt stipendium enligt stipendieanvisningarna sända in en mellanrapport över läget.

Revideringen av Kulturfondens stadgar upptas för godkännande vid AVH:s månadsmöte 11.9.2016.

I samband med mötet konstituerade sig Kulturfondens delegation enligt följande:

Till ordförande återvaldes **Rune Öhman**. Föreningens ordförande **Sebastian Gripenberg** återvaldes som vi-

ceordförande och **Yrsa Ranki** återvaldes till sekreterare för Kulturfondens delegation.

Övriga medlemmar i Kulturfondens delegation är Understödsstiftelsens styrelsemedlemmar **Dick Lundell**, **Maj-Britt Hedvall**, **Harriet Rydberg** och **Kate Hougberg**.

Som representanter för AVH sitter **Monika Weckström**, **Benita Udd**, **Maj-Britt Jensen** och **Peter Oljemark** med i delegationen.

FÖRENINGENS STADGAR GODKÄNDA

Föreningens nya stadgar godkändes av patent- och registerstyrelsen den 16 juni 2016.

De nya stadgarna införs på föreningens hemsida och finns även att få på föreningens kansli.

PROMENADORIENTERING

söndagen den 2 oktober 2016 med start kl 11 från Edesvikens minigolfbana, Södra Hesperiegatan 38.

Rutten går från minigolfbanan upp på Merikantovägen, förbi Sibeliusmonumentet sedan ner längs Fölisövägen och sedan till Café Adjutant vid UKK museet. Där bjuds deltagarna på en kopp kaffe med UKK semla (lax) samt ett glas saft. Promenadorienteringen beräknas vara avslutad ca 13.30.

Tävlingsformen är bekant, dvs lagtävling för kretsarna med 4-mannalag. Anmälan senast den 26.9.2016 kl 14.00 till Niki Hamro, kansliet.

Till startplatsen kommer man med buss eller spårvagn längs Mechelingatan sedan ner till minigolfbanan, eller med egen bil.

Från Promenadorienteringen tar man sig med buss nr 24 från Fölisöns busshållplats till centrum eller gående tillbaka till bilens parkering.

Arbetets Vänners kör från år 1894 som deltog i Sångfesten i Vasa.

FRÅN BECKI BÅTSMAN TILL BARBARA ANN

"Alla nummer utan undantag gäfvos av den åttio personer starka kören med felfri intonation, musikalisk finess och nyansering samt en tydlig deklamation, hvilken sistnämnda icke är den minsta förtjänsten på körens meritlista. Ett företräde, som kören äfven arbetat sig till och som helt visst är lika mycket dirigentens som de sjungandes förtjänst, är förmågan att sjunga piano och pianissimo." Sopranerna berömdes och ännu mer basarna "för allas rena, mjuka och så musikaliskt upparbetade klang".

Det är ord och inga visor, skulle man kunna säga. Så här skrevs det alltså om Arbetets Vänners kör redan under körens första verksamhetsår 1891 och man får ju intrycket, att kören redan då uppnådde en anseelig musikalisk nivå. Då var kören inte helt nybildad, även om det var det första året i AV: s regi. Det var nämligen så, att kören i så gott som hela sin styrka flyttade över till AV från att ha verkat som Arbetarföreningens sångkör. Det språkliga klimatet blev emellertid där kärvt för de svenskspråkiga och man tog tillfället i akt, då AV grundades år 1891 och kören fick namnet Arbetets Vänners sångkör (i fortsättningen förkortat AV-kören).

Den första dirigenten hette **Emil Leander** och han lär ha åtnjutit respekt som en kunnig dirigent. HBL skriver: *"Samsången är oklanderlig, något som knappast behöver tilläggas, då man vet, att kören inöfvats och ledes av herr Emil Leander, hvars förmåga i detta avseende sedan länge är känd och erkänd."* Följande dirigent, som tillträdde år 1893, hette **Alarik Ugglå**.

FRAMGÅNGAR OCH EFTERSLÄCKNINGAR

Redan under sitt första år som AV:s sångkör fick kören första pris för blandade körer under Sångfesten i Ekenäs. Då uppfördes bl.a. *Fredmans epistel 71*, *Ulla, min Ulla*. Också *Prinsessan och båtsmannen* (nyländsk folkvisa i arr. av M. Wegelius) hörde till programmet. Priset bestod av en dirigentpinne, som finns bevarad på AV: s kansli och som förevisades under jubileumsfesten i mars 2016. År 1894 fick kören första pris under Sångfesten i Vasa med sångerna *Smeden* (R. Schuman) och *Erinran* (H. Borenus). På Sångfesten i Åbo 1897 fick kören både I och II pris. Vi vet ju inte, på vilken nivå körsången i Finland rent allmänt låg, men nog måste man anta, att priserna har givits efter förtjänst och att AV-kören kunde sjunga.

Det har gått lite upp och ner med antalet sångare i kören under årens och decenniernas lopp, men den har aldrig upphört att existera med undantag av korta tider på grund av dirigentbrist. Under de första åren bestod kören av ca åttio sångare, en imponerande kör med andra ord. Men efter några år hade antalet sångare decimerats till ungefär hälften av det ursprungliga.

När man läser klipp ur arkivet och intervjuar personer, som på sin tid sjöng med i "den stora kören", får man intrycket, att andan alltid har varit god och att man har

tyckt om att umgås med varandra också utanför det egentliga sjungandet. Det berättas bl.a., att då kören kom tillbaka till Helsingfors med tåget efter Sångfesten i Vasa vid tiotiden på kvällen, så tågade man i samlad tropp till föreningslokalen, där festandet och sjungandet fortsatte. Det kunde också vara en berättelse från betydligt modernare tider, så kören förnekar sig inte. Med visst igenkännande läser man också om tågresa till Sångfesten i Ekenäs, som på den tiden tog hela natten, under vilken det inte sovs så mycket, men sjöngs desto mer. Våren 1896 företogs en konsertresa till Reval (Tallinn), där kören uppträdde i Katarinentalspark (numera Kadriorg). Många korister fortsatte att förlusta sig på restaurangen i parken och senare på kvällen stämde man upp till sång och så blev det en extra friluftskonsert.

Vi kan tyvärr inte riktigt veta hur AV-kören lät under sina första decennier, men en uppgift finns om att kören den 4 juni 1931 *"hade förmånen att via Rundradion låta sina toner klinga ut till allt svensksfolket."*

DET HAR VARIT SÅ ROLIGT ATT SJUNGA

Ethel Blomander hör till de få ännu aktiva aveiter, som sjungit i den stora kören. Hon minns inte riktigt vilket år hon och hennes man gick med i kören, men det var i samband med att de anslöt sig till föreningen. På frågan, varför hon har sjungit aktivt, svarar hon lite konfunderad: *"Ja, jag har ju alltid sjungit och alltid tyckt om att sjunga. När jag var liten, måste man lyfta upp mig på en stol för att jag skulle synas – och så hemskt stor har jag ju inte blivit sedan dess heller."* Ethel minns den goda andan i kören, att man tyckte om att vara tillsammans. Man deltog aktivt i sångfester och andra evenemang, också över gränserna. *"Men egentligen"*, säger Ethel och ser lite finurlig ut, *"så tycker jag nog att den finaste körsången görs av maskörer. Det låter så mäktigt."*

Småningom har verksamheten inom AV-kören avtagit, men kören har aldrig officiellt avslutats som en krets inom AV.

WALENTINAKÖREN

Aveitens utsände medarbetare har pratat med **Harald Udd** och **Ia Portman** om Walentinakörens första år. Hara var med och grundade den nya kören och Ia kom

med i ett tidigt skede. Sånggruppen började med fem sångare, men växte under de första åren till en kör på ca 15 personer. I ett skede hette tre av basarna Udd i tillnamn – Hara och hans bröder.

År 1970 gav Teaterkretsen en pjäs med mycket sång och dans och ur den födde tanken, att man kunde fortsätta med det musikaliska. 1971 grundade **Walentina Hietanen**, som då sjöng med i AV-kören, Sånggruppen inom Arbetets Vänner, sekunderad av Hara samt fyra andra sångare. Gruppen ändrade snart sitt namn till Walentina Singers och 1990 fick kören namnet Walentinakören. Då bestod den redan av ett fyrtiotal sångare. Kören dirigerades i ett tiotal år av Walentina Hietanen, som sedan efterträts av en rad dirigenter, vilka alla satt sin egen prägel på både repertoar och klang. Den nuvarande dirigenten, **Lauri Palin**, har skött jobbet drygt tio år redan.

Walentina Singers fungerade jämsides med AV-kören och de båda körerna uppträdde sida vid sida vid förenings evenemang med rätt olika repertoarer. Hara Udd och la Portman vill minnas, att en av de första sångarna var *"I could have danced all night"* ur musikalerna *My Fair Lady* och mottagandet var synnerligen gott. Också i övrigt satsade man mera på nyare musik och sådant, som kunde intressera yngre sångare. Walentina Singers deltog under sina första år i en talangjakt på Borgbacken och kom hem med andra pris. Gruppen verkar inte ha lidit av falsk blygsamhet eller brist på självförtroende, eftersom man redan år 1976 gav ut en skiva. Av dem, som sjunger med på den skivan, är la Portman den enda, som fortfarande sjunger mer i kören.

Följande skiva gavs ut till tioårsjubileet och ytterligare en såg dagens ljus till 25-årsjubileet. År 1990 tog gruppen namnet Walentinakören.

AMBITIONSNIVÅN ÄR HÖG

Walentinakörens repertoar har varierat i enlighet med dirigenterna, men man kan kanske ändå säga, att den utvecklats i Walentina Hietanens anda med nya fräscha tag och moderna sånger i klämmiga arrangemang, ofta gjorda av dirigenten eller av duktiga korister. Under de senaste två åren har kören satsat på sin scenframtoning och anlitat yrkesmänniskor både för att få mer liv och rörelse till sångerna och också för att förbättra klangen både individuellt och i kören som helhet. Kören

har också flera riktigt goda solister, som fått stiga fram och ges in egen personliga touche åt vissa av sångerna. När kören klämmer i med *Barbara Ann* och tenorerna friar till damerna i publiken – *"take my ha-a-a-nd!"* – då torde det inte råda något tvivel om, att vi verkligen tycker om att sjunga. Inför oktoberfesten hösten 2015 bildades inom kören en hornorkester, **Octomus**, som blev så ivrig, att den fortsatte att öva regelbundet också efter festen. Den har uppträtt vid behov och tiden får utvisa om spelglädjen håller i sig. Men visst är det ett bevis på mångsidig musikalitet, att det bland sångarna finns så många, som spelar något instrument.

VÅRT BÄSTA ARV FRÅN TIDEVARV TILL TIDEVARV

Det som verkar ha gått i arv från den allra första AV-kören till Walentinakören och som i mycket präglar körens identitet idag, består av den goda andan, kamratskapet, lusten och glädjen i att sjunga tillsammans, samt framför allt en ambition att sjunga så bra som möjligt och hela tiden utveckla klangen. Kören har rest mycket – Polen, Spanien, Estland, Norge samt en mycket bejublade turné till USA, där paret Ström agerade värdar och managers, bara för att nämna några. Sångfester och olika evenemang i Finlands Svenska Körförbunds eller Helsingfors Sång- och Musikförbunds regi känns naturliga att delta i. Under några år har deltagandet i Körrundan, som inleder Art goes Kapakka, utgjort inledningen på höstterminen och under den har kören fått synlighet ute på stan. Kören vill gärna vara med där det händer.

Det har forskats rätt mycket i vad körsången betyder för människors välmående och man har kommit till, att betydelsen är stor: den ger glädje, energi, samhörighet, en känsla av att lyckas med det man gör, en möjlighet att utvecklas både som individ och grupp – ett socialt sammanhang. Samma element finns med redan i annalerna från slutet av 1800-talet. Den, som tillsammans med sina kamrater fått vara med om att sjunga vackra, melodiska visor eller sett publiken klappa i takt med fartfyllda rocklåtar eller som på Domkyrkans trappa stämt upp *Finlandia* med hundratals andra korister, behöver inte ställa sig frågan *"varför sjunger jag?"*

Moa Lindeman

Glada och förväntansfulla. Vi hade ju övat hela vintern och våren och också de krävande operaariorna började sitta.

FINLANDSSVENSKA SÅNG- OCH MUSIKFESTEN

ordnades för tjugofjärde gången och denna gång i Karleby i medlet av juni. Sammanlagt deltog 93 ensembler från hela Svenskfinland allt från väldigt proffsiga och ambitiösa körer till små grupper, som bara njuter av att sjunga tillsammans. Den goda andan var påtaglig och man hittade både gamla och nya vänner i vimlet. Programmet bestod av gemensamma konserter och av säruppträdanden av utvalda grupper. Dessutom uppträdde de olika körerna på torg, affärer, äldreboenden och bibliotek under promenadkonserten på lördag.

Temat för Sångfesten var denna gång musik för scenen och dessutom hade man en stark betoning på den nordiska musiken. De ganska krävande körpartierna ur olika operor hade kritiserats på förhand,

Vissa oklarheter fanns dock ännu: "här är det faktiskt ett Ciss och inte ett C, och där, sådär, har vi en lång not och räknar till fyra."

men å andra sidan är det inte alltför ofta en enskild kör har möjlighet att sjunga sådan musik. Och visst var det så nackhåren reste sig av den oerhörda känslan i fångarnas

kör *Va pensiero* ur Verdis opera *Nabucco*.

Karleby ska ha ett stort tack för alla arrangemang, som fungerade fint. Det är inte lätt att få alla små delar i ett så stort arrangemang att falla på rätta platser. Sångfesten blev ett minne för livet.

Den alldeles nya AV-fanan bars med stolthet från torget till ishallen i marschen till avslutningskonserten. Vi var kanske inte så många från Walentinakören, men naggande goa iallafall.

I Karleby stadskyrka fick vi njuta av bl.a. studentkörskonsert, Förklädd Gud och den rätt nya sångensemblen Spira, som förstummade med sitt kunnande och sin absoluta klang och renhet.

*För musiken stod Wegelius kammarstråkar under ledning av **John Storgårds** i de stora gemensamma numren som till exempel Wagners Tannhäuser och Pacius' Kung Karls jakt. Övriga dirigenter var **Henrik Wikström**, **Marika Esch** och **Karin Pedersen**. Också några andra instrumentalensembler medverkade.*

Text: Moa Lindeman
Foto: Raili Takolander, www.riliart.fi

AV-terna var iklädda svenska folkdräkter 1891, som kunde påminna om dessa. Vid den nyländska hembygdssoarén uppträdde AV-iter med dansen Väva vadmal. Postkort, 1904.

FOLKDANSEN FIRAR DUBBELT

I år kan folkdansen fira dubbelt. Inom AV kan folkdansen fira 125 år och folkdansuppvisningarna i Finland 150 år. Det sistnämnda firas i anledning av att det har förflutit etthundrafemtio år sedan den första offentliga folkdansuppvisningen gavs i Finland, som också var den första i hela Norden. Händelsen firas av alla folkdansorganisationer runt om i landet som ett Folkdansens Jubelår 2016. Den första dansuppvisningen arrangerades av Konstnärsgillet i Finland, och jag återkommer till den längre fram.

FOLKDANSEN INOM AV ÅRSBARN MED FÖRENINGEN

AV Huvudföreningen firar 125 år, det kan också folkdansen inom AV. Dansen är årsbarn med sykkretsen, sångkören och välläsningsklubben (idag teaterkretsen), trots att ingen historikförfattare har nämnt dan-

Vid den österbottniska soarén framfördes ett bondbröllopsprogram med brud i hög "skravelmäsingskrona". Postkort, 1907.

sen från de första åren. Begreppet "folkdanslag" började användas långt senare, vilket kan förklara att dansen inte nämns. Föreningen hade inte heller någon "instruktör" utan anlidade olika danslärare för

att inöva danser för olika tillfällen.

Folkdans utövades inom Arbetets Vänner några månader efter att föreningen hade grundats. Den första dansuppvisningen gavs vid en sommarfest i Hesperiaparken den 30 augusti 1891. AV arrangerade då ett "folknöje" och där uppvisades dansen *Skördedansen* av åtta par, inövad av danslärarinnan **Elise Littsson**. Dansen i många olika turer symboliserade skördearbetet, vari pojkarna dansade med liar i händerna och låtsades slå hö, medan flickorna dansade med räfsor i händerna och låtsades räfsa hö. En tidning påpekade att alla uppträdande var medlemmar i föreningen och att de var iklädda svenska folkdräkter. Modell för dräkterna tog man då ofta från Dalarna i Sverige.

Sommarfesten omtalades i flera tidningar, bl.a. i Hufvudstadsbladet. Om dansuppvisningen skriver man:

En del av gruppen "västfinnarna", med den drivande kraften Zacharias Topelius sittande i bakgrunden. Foto C. A. Hårdh, 1866, Nationalbiblioteket.

från Kronoby. Soarén var slutsåld och gavs på nytt den 6 april, då måste bröllopsprogrammet framföras två gånger.

FOLKDANSENS JUBELÅR

Jag ska återvända till *Skördedansen*, som AV-iterna uppvisade 1891. Dansen skapades av en schweizisk danslärare, **T. Gerber**, och kom med honom till Finland. Dansen hörde ihop med Konstnärsgilletts årsfest 1866.

Konstnärsgillet i Finland grundades 1864 med syfte att främja konst och litteratur genom att sammanföra konstnärer och kulturintresserade personer till ett gille och därmed skapa ett nationellt konstliv. I spetsen för Konstnärsgillet gick "representanter för våra svensktalande bildade kretsar", bland dem författaren, professor **Zacharias Topelius**, medicine- och kirurgiedoktorn, professor **Jakob August Estlander** och biblioteksmannen och tonkonstnären, doktor **Karl Collan**. Årsfesten beslöt man att fira den 5 februari för att hedra skalden **Johan Ludvig Runeberg** på hans födelsedag.

Författarinnan och kvinnosakskämpan **Adelaïde Ehrnrooth**, den första kvinnliga medlemmen i Konstnärsgillet, hade en avgörande roll i att danser uppvisades vid gilletts årsfest 1866 i Brunshusets salong i Helsingfors.

"Nöjets glanspunkt bildade emellertid den av åtta par med liv och lust utförda *Skördedansen*, i vilken allmänheten fann sådant behag att den samma måste dansas om gång på gång." Skördedansen framfördes fyra gånger. Programmet i övrigt var omfattande med bland annat tävlingar av olika slag. Också sångkören uppträdde. Publiken uppgick till omkring 3000 personer.

Tre år senare uppvisades dans av åtta par vid ett stort tvådagarslotteri i Societetshuset, som sykkretsens arrangerade den 18 februari 1894. Dansen hade inövats av dansläraren **Karl Linder**. I programmet ingick därtill bl.a. körsång och en teaterpjäs. Ca 600 personer deltog i festen och sykkretsens lyckades här få ihop 6.900 mk brutto till föreningen.

År 1894 bildades en ny klubb inom föreningen med uppgift att arrangera hembygdssoaréer. Initiativet kom från tidningsmannen **Ossian**

Reuter och avsikten var att nyinflyttade från samma hemtrakter skulle komma i kontakt med varandra. Samtidigt ville man för "societeten" i Helsingfors visa, att det också fanns en värdefull kultur i allmogekulturen. Den första soarén hade västnyländsk lokalfärg och gavs i Nyländska nationshuset den 23 februari 1895. I programmet ingick även en dansuppvisning av sex par, som uppträdde med dansen *Väva vadmal*.

En månad senare, den 24 mars 1895, gavs en österbottnisk soaré på samma plats. Då framfördes bland annat scener ur ett bondbröllop från Karlebynejden med tillhörande sånger, danser och musik. Bruden bar en hög "skravelmässingskrona", som var tillverkad av en föreningsmedlem. I programmet ingick också dansen purpuri. För musiken stod fyra spelmän. Danserna var inövade av stadsbyggmästaren **Sanfrid Hongell** från Karleby och magister **Henrik Ståhl**

Dansläraren T. Gerbers skapelse, Skördedansen, uppvisades av denna grupp i april 1866. Stående i mitten en femtonårig Siri von Essen, senare gift med August Strindberg. I mitten sitter den drivande kraften Adelaïde Ehrnrooth. Foto C. A. Hårdh, 1866, Museiverket.

Impulserna kom från Schweiz. Där hade man 1865 ordnat en nationalfest med dansinslag för att stärka det nationella medvetandet. Man hade anställt dansläraren Gerber för att planera och inöva ett program med tablåer, körsånger och danser. I programmet ingick Skördedansen och en menuett. Adelaïde Ehrnrooth vistades då i Schweiz och rapporterade genom pressen om hur man där stärkte nationalandan genom denna nationalfest. I pressen föreslogs att det kunde ordnas något motsvarande i Finland. Inom Konstnärsgillet tog man upp idén och beslöt att arrangera någonting liknande för att stärka det natio-

nella medvetandet. Sådana tankar låg vid den här tiden ännu i sin linda i Finland.

Adelaïde Ehrnrooth kontaktade Gerber, som inkallades till Finland för att planera helheten och inöva danser. Gerber började ordna danskurser i Helsingfors och man tänkte sig att det skulle vara samma danser som han hade lärt ut i Schweiz. Jakob August Estlander, en av de drivande krafterna inom Konstnärsgillet och tre av hans syskon, började tala för att inhemska danser skulle visas upp, och inte schweiziska, och därmed inte *Skördedansen*. Syskonen Estlander,

med rötter i Lappfjärd, kände till traditionsbärare från hemtrakten som arbetade i huvudstaden och som kunde sin hembygds danser. En spelman, klockaren **Spolander**, inkallades från Lappfjärd enkom för dansuppvisningen.

Att få fram danser från andra bygder var svårt, eftersom detta hände långt innan någon tanke på att samla in danser hade vuxit fram. Men, man lyckades. Av prästmannen **H. A. Reinholm** i Helsingfors, som hade bedrivit insamling och även gjort anteckningar om folkets danser, fick man sedan tre danser. Att få fram dräkter, som skulle fö-

Skördedansen började dansas inom folkdanslagen i början av 1900-talet. Postkort, 1905.

reställa folkdräkter – man talade ofta om nationaldräkter eller nationalkostymer – var minst lika svårt. Men man lyckades även med det.

DANSUPPVISNINGEN

Programmet i Brunshusets salong den 5 februari 1866 var synnerligen omfattande. Det nationella kom fram i tablåer ur J. L. Runebergs diktverk "Fänrik Ståls Sägner", i vissa musiknummer, dekorationer och dräkter.

Programmet inleddes med ett intåg. Det var överraskningsnumret. In tågade sextio folkdräktsklädda personer, som skulle uppträda med folkdanser. De defilerade in i salongen och "blandade sig med publiken". De endast visade sig, de uppträdde sist i programmet. Publiken, "helsingforsgräddan", hade aldrig sett något liknande.

Med dansuppvisningen försökte man "representera folket" i landet. De trettio paren var indelade i tre grupper, "västfinnar", "karelare" och "österbottningar", och var iklädda dräkter som skulle förestäl-

la folkdräkter från västra Finland, Karelen och Österbotten. Härmed ville man framhäva det regionala. Dräkterna hade man dels lånat, dels låtit sy.

"Västfinnarna" uppträdde med *Ylänepolskan* och *Tanttuli*, "österbottningarna" med menuett, vals och polska och "karelarna" med *Heinola polskan* och *Björkö polskan*. Den sistnämnda var en koreografi av dansläraren Gerber, eftersom man inte fick fram någon dans från Karelen, men hade en melodi från Björkö. Efter dansuppvisningarna blev det allmän dans.

GRUPPERNA FOTOGRAFERADES

Att årsfesten firades på Runebergs födelsedag fick stor betydelse. Runeberg, som verkade som lektor vid gymnasiet i Borgå, kunde inte närvara i Helsingfors. För att ihågkomma honom fotograferades de uppträdande grupperna. Fotografierna handkolorerades och upplimrades på ark, som sändes som minne till Runeberg i Borgå. Under bilderna hade Topelius skrivit namnet på personerna som uppträdde

i danserna. Genom namnen har jag fått fram vem personerna var. De ingick främst i ett nätverk kring Estlander, Topelius och Collan.

Estlander hade fått med sig personer från den medicinska fakulteten vid universitetet och ur familjekretsen. Topelius och dottern **Aina**, samt Collan, fick med sig ungdomar ur familje- och vänskapskretsen. Den gemensamma nämnaren var sång och musik. Till vänskapskretsen hörde även juris kandidaten, musikern **Henrik Borenius** en av dem som spelade till dansen. Han fick med sig flera herrar från den juridiska fakulteten vid universitetet.

DANSUPPVISNINGENS BETYDELSE

Vilken betydelse fick då den första uppvisningen av "inhemsk folkdans" i något som skulle föreställa folkdräkter? Ett resultat var att de folkliga danserna och dräkterna togs fram i en utåtriktad verksamhet. Tanken var väckt, intresset likaså. Idén att en folkdans skulle uppvisas i folkdräkt, var också väckt.

Dansuppvissningen på årsfesten kom att ge idéer och impulser till fortsatt användning av allmogestil i scenprogram för all framtid.

Folkdräkterna fick större betydelse än danserna, som behövdes för att ge dräkterna en roll. I konstnärskretsar talade man i hänförd ton speciellt om den klarröda Lappfjärdsdräkten. Några år senare reste konstnärerna **Adolf von Becker** och **Arvid Liljelund** till Sydösterbotten för att måla och blev banbrytare i Finland på folklivskildringens område. I nationalromantisk anda upphöjdes dräkterna till "konst" i strävandena att skapa och stödja en nationell konst.

SKÖRDEDANSENS FORTSATTA LIV

Skördedansen med sina liar och räfsor, som dansläraren Gerber hade skapat, framfördes inte vid Konstnärsgillet's årsfest eftersom man fick fram inhemska danser. För att ge *Skördedansen* ett offentligt framförande arrangerade Adelaide Ehrnrooth en soaré till förmån för ett barnhem två månader senare. Här uppvisades *Skördedansen*, som mottogs med hänförelse och kom att "stanna i landet". Många danslärare började ha den på sitt program, och dansen inövades bland AV:s medlemmar 1891 och var den första dansen som AV-iter uppvisade. Under 1900-talet började dansen förekomma allmänt inom folkdanslagen och fördes av Brage också till Sverige, där den dansas alltjämt av många folkdanslag.

Om allt detta berättar jag utförligt i min avhandling "Danser för åskådare", 2012, som för övrigt har gett upphov till Folkdansens Jubelår 2016 i Finland.

Gunnel/Biskop

BRIDGEKLUBBEN

PROGRAM HÖSTEN 2016

Augusti

- lö 13.08 **Kvalificering till Nationell liga för klubbar**
- sö 14.08 **Kvalificering till Nationell liga för klubbar**

September

- to 01.09 Partävling
- må 05.09 Partävling
- to 08.09 Partävling
- må 12.09 Partävling
- to 15.09 Partävling
- må 19.09 Partävling
- to 22.09 Partävling
- må 26.09 **Parmästerskap del I**
- to 29.09 Partävling

Oktober

- må 03.10 **Parmästerskap del II**
- to 06.10 Partävling
- må 10.10 **Mixed MP**
- to 13.10 Partävling
- må 17.10 Partävling
- to 20.10 Partävling
- må 24.10 Partävling
- to 27.10 Partävling
- fre 28.10 **Bridgekryssning**
- lö 29.10 **Bridgekryssning**
- sö 30.10 **Bridgekryssning**
- må 31.10 Partävling

November

- to 03.11 Partävling
- må 07.11 Partävling
- to 10.11 Partävling
- må 14.11 **Höstmöte och Partävling**
- to 17.11 Partävling
- må 21.11 **Individuellt mästerskap.
Förhandsanmälan senast 18.11**
- to 24.11 Partävling
- lö 26.11 **Ekenäskampen i Helsingfors**
- må 28.11 **Julsimultan**

December

- to 01.12 Partävling
- må 05.12 **Board-A-Match, MP-lag**
- ti 06.12 **Harald Nordbergs MP-minnestävling**
- to 08.12 Partävling
- må 12.12 Partävling samt %-tävling
- to 15.12 Partävling
- må 19.12 **Julfest**
- to 22.12 Partävling
- må 26.12 **Inget spel**
- to 29.12 Partävling

Sångkören

Kontaktperson Ethel Blomander
tfn (09)466 335

Sykretsen

Kontaktp. Jeanne-Marie Johansson
tfn 050 5704 184
Varannan tisdag kl 15, Källarsalen.

AV-teatern

Ordf. Robin Sundberg
tfn 050 5849 883
effesundberg@spray.se

Folkdanslaget

Ordf. Antonia Palmén

Instruktörer Birgitta Löfgren och
Margareta Rönn

Spelmän Leith Arar och Monika Tiila.
Onsdag kl 19-21, Kretsarnas sal.

Sällskapskretsen

Ordf. Jeanne-Marie Johansson
tfn 050 5704 184
Varannan torsdag kl 16, Källarsalen.

Bridgeklubben

Ordf. Kerstin Ehnholm
tfn 0400 407 539
e-post: kerstin.ehnholm@elisanet.fi
Spelkvällar måndagar och torsdagar
18.00 - ca. 22 i Kretsarnas Sal

Ungdomskretsen

Ordf. Maj-Britt Hedvall
tfn 050 309 8268
Tisdagar en gång i månaden.

Walentinakören

Ordf. Kristina Björkvall
e-post: tina.bjorkvall@kolumbus.fi

Dirigent Lauri Palin

Tisdag kl 19-21.30, Kretsarnas sal.

Seniordansklubben

Ordf. Inger Iiskola
tfn 050 3366 040
e-post: inger.iiskola@kolumbus.fi

Instruktör Ingegerd Blomander

tfn 040 7049 305
Tisdag kl 16.30, Festsalen.

Squaredanslaget

Ordf. Jan Ekberg
tfn (09)587 4260

Caller Kaj Wikholm

Torsdag 18-21.30, Festsalen.

Rounddans

onsdagar 16.30-18.00, Festsalen.
Cuer Olof Staffans.

Bokklubben

Bokklubben
Ledare: Joanna Österman
Kontaktperson:
Christian Holmström tfn 040-555-4761
Onsdag kl 18-19.30 i Klubblokalen, en
gång i månaden (i princip månadens
andra onsdag)

Musikklubben

Kontaktperson
Lars Silén
040 7351 628
lars.silen@kolumbus.fi
Fredag kl 19, Klubblokalen

Sandelssällskapet

Kontaktperson Dick Lundell
tfn 050 539 0963
förnamn.efternamn@folkhalsan.fi

Konstklubben AV!

Kontaktperson Kristian Teir
tfn 044 7600315
e-post:
förnamn.efternamn@luukku.com
Måndag kl 13-14.30, Klubblokalen

Föreningens telefonnummer

Verksamhetsledare	045 2098 424
Kansliet	(09) 601 426
Biblioteket	(09) 604 853
Vaktmästare	050 5948 202

Arbetets Vänner Huvudföreningen rf, bankförbindelse IBAN: FI7540551110000662

www.arbetetsvanner.fi